

بررسی وضعیت درک خواندن در دانش آموزان ناشنوا

فاطمه نیک خو / کارشناس شنوایی شناسی، دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی

چکیده

در رویکردهای مختلف زبانی، خواندن یک مهارت محسوب می‌شود. مهارت‌های زبانی (گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) با هم ارتباط کامل دارند. بنابراین، چنانچه کودکان مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن را فعالانه انجام دهند، مهارت‌های خواندن و نوشتن را به آسانی خواهند آموخت. یکی از حیطه‌هایی که در کودکان ناشنوا به طور قابل ملاحظه‌ای دچار مشکل می‌شود، خواندن و نوشتن است. از این رو، مطالعه خواندن در کودکان دارای آسیب شنوایی معمولاً مورد توجه متخصصان مربوط به این حیطه است. در این مقاله مطالعات انجام شده در زمینه درک خواندن ناشنوایان مورد بررسی قرار گرفته است.

مقدمه

مهارت‌های خواندن و نوشتن را به آسانی خواهند

آموخت (کاکا جویباری، ۱۳۸۸).

یکی از حیطه‌هایی که در کودکان ناشنوا به طور قابل ملاحظه‌ای دچار مشکل می‌شود، خواندن و نوشتن است. بین توانایی خواندن و درک مطلب و میزان آفت شنوایی ارتباط مستقیمی وجود دارد. هرچه میزان آفت شنوایی بیشتر باشد توانایی درک مطلب ضعیف‌تر می‌باشد (تی موری، ۲۰۰۴).

مهارت خواندن

خواندن هم فرایندی شناختی و هم فرایندی زبانی است. از نظر زبانی، ارتباط نزدیکی با سایر فرایندهای زبانی مانند صحبت کردن، نوشتن و گوش کردن که کودک کسب می‌کند، دارد. از نظر شناختی نیز تمامی فعالیت‌های ذهنی را که مغز از آن بهره می‌گیرد، مانند پردازش، ذخیره و بازیابی اطلاعات را در بردارد (حسن‌زاده، ۱۳۸۸). از آنجایی که درک مطلب و یادگیری مهارت خواندن مستلزم کسب دو مهارت بازشناسی دیداری عناصر و زبانی اعم از حروف، کلمه و جمله و نیز درک معنای این عناصر و روابط معنایی موجود بین آنهاست بنابراین ارزیابی این دو حیطه و

شنوایی یکی از حواس برتر انسان است. محروم بودن از حس شنوایی فقط به مفهوم نشنیدن صدا نیست. بلکه ماحصل آن عدم دستیابی به بسیاری از تجربیات مفید و امیدبخش زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد (موللی، ۱۳۸۸). کم شنوایی سومین معلولیت شایع در کشور بوده و شیوع آن بین ۷-۴ نوزاد در هر ۱۰۰۰ نوزاد است (فیروزبخت، ۱۳۸۶). هر چه سن شیوع کم شنوایی کمتر و میزان آن بیشتر باشد اثرات سوء آن بیشتر است. کم-شنوایی بر رشد زبانی و گفتاری، خواندن، نوشتن، رشد درکی و هوشی و پیشرفت تحصیلی تاثیر می‌گذارد (آلپینر و مرتی، ۲۰۰۰). کودکان دارای شنوایی بهنجار با گوش دادن به صحبت‌های اطرافیان، زبان را یاد می‌گیرند و نحوه استفاده هدفمند و معنی‌دار از زبان را می‌آموزند. با افزایش تجربه آنها در گوش دادن و استفاده از زبان برای هدف‌های ارتباطی گوناگون و رشد شناختی، در برقراری ارتباط ماهرتر می‌شوند. در رویکردهای مختلف زبانی، خواندن یک مهارت محسوب می‌شود. مهارت‌های زبانی (گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) با هم ارتباط کامل دارند. بنابراین، چنانچه کودکان مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن را فعالانه انجام دهند،

را به آسانی خواهند آموخت. (لوی^۸، ۲۰۰۶)

پژوهش‌های متعددی در زمینه مشکلات درک خواندن ناشنوایان انجام شده است. در سال ۱۹۱۶، برای اولین بار، دو پژوهشگر انگلیسی به نام پینتر و پاترسون (به نقل از ورنون^۹، ۲۰۰۱)، آزمونی را برای ارزیابی مهارت خواندن تهیه و اجرا کردند. در این آزمون، دانش‌آموزان ناشنوای ۱۴ تا ۱۶ ساله باید جملاتی را می‌خواندند و دستورات لحاظ شده در متن آن را اجرا می‌کردند. نتایج این بررسی نشان داد که عملکرد دانش‌آموزان ناشنوای چهارده تا شانزده ساله معادل دانش‌آموزان شنوای ۷ ساله است. متأسفانه پژوهش‌هایی که از آن تاریخ به بعد نیز در این زمینه انجام شدند، نتایج مشابهی داشته‌اند.

در پژوهش انجام شده توسط دانشگاه گالدوت^{۱۰} (۱۹۹۶) بر روی ناشنوایان ۱۸-۱۷ ساله مشخص شد که میانگین درک خواندن آنها در سطح دانش‌آموزان شنوای کلاس چهارم می‌باشد این پژوهش که به وسیله آزمون پیشرفت استنفورد ویرایست نهم^{۱۱} انجام شد، دانش‌آموزان ناشنوا توسط خرده‌مقیاس درک آزمون مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که نیمی از دانش‌آموزان در سطحی بالاتر از دانش‌آموزان پایه چهارم شنوا و نیمی پایین‌تر می‌باشند. همچنین تحقیق دیگری در دانشگاه کمبریج انجام شد که کودکان ۸-۷ ساله ناشنوا از لحاظ درک خواندن، گنجینه‌ی واژگان، هجی کردن، حافظه کوتاه مدت و هوش غیر کلامی با هم‌تایان شنوای خود مقایسه شدند. نتایج نشان دهنده ضعف در مهارت خواندن دانش‌آموزان ناشنوا می‌باشد. (کیل^{۱۲}، ۲۰۰۵)

در مطالعه‌ای که توسط میلر^{۱۳} در سال ۲۰۰۶ انجام شد، مهارت تشخیص کلمات در ناشنوایان یهودی پیش از سن زبان‌آموزی^{۱۴} و ارتباط آن با مهارت درک خواندن مورد بررسی قرار گرفت. در این آزمون ۲۲ دانش‌آموز ناشنوای پایه هشتم که از زبان اشاره برای برقراری ارتباط استفاده می‌کردند و نیز ۴۰ دانش‌آموز شنوای پایه هشتم توسط

شناخت نقاط قوت و ضعف در این دو زمینه، ضروری به نظر می‌رسد (زندلی، ۱۳۸۶).

رشد خواندن به یکباره در مدرسه آغاز نمی‌شود بلکه قبل از آنکه کودکان خواندن و نوشتن را آغاز کنند به مهارت‌هایی مانند نحو، گرامر، حساسیت نسبت به کلمات و آگاهی واج شناختی^{۱۵} یعنی شناخت نسبت به صداها سازنده کلمات دست می‌یابند که مقدم بر رشد خواندن بوده و اساس موفقیت‌های بعدی است (جاکسون و لندبرگ^{۱۶}، ۲۰۰۰؛ پیترز^{۱۷} و همکاران، ۲۰۰۹). اختلالات شنوایی، دانش‌آموزان را در امر یادگیری و مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی با مشکلات جدی روبه‌رو می‌کند. از این رو، مطالعه خواندن در کودکان با آسیب شنوایی معمولاً مورد توجه متخصصان مربوط به این حیطه است.

ارزیابی درک خواندن در ناشنوایان

گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن مهارت‌های زبانی هستند که بین آنها ارتباط کامل وجود دارد. گوش دادن اولین مهارت زبانی است که فرد در جریان رشد خود فرا می‌گیرد.

اگر این مهارت تحت تاثیر آسیب شنوایی قرار گیرد، لطامات اساسی بر مهارت‌های زبانی وارد خواهد شد که این امر بر یادگیری و مشارکت فعال دانش‌آموزان ناشنوا در فعالیت‌های آموزشی بسیار موثر است.

برادلی^{۱۸} و برایانت^{۱۹} (۱۹۸۳، ۱۹۸۵)، به ارتباط قوی بین توانایی کودکان در پاسخگویی به صدا و مهارت‌های خواندن پی بردند. امروزه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که حساسیت اولیه نسبت به کلمات، پیشگویی کننده موفقیت خواندن است و مداخلات در جهت افزایش حساسیت نسبت به واج‌ها، ارتباط زیادی با پیشرفت خواندن دارد. بنابراین چنانچه کودکان، مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن را فعالانه انجام دهند، مهارت‌های خواندن و نوشتن

کرد. نتایج نشان داد که این کودکان در مقایسه با همتایان شنوای خود در خواندن و نوشتن با مشکلات زیادی روبرو هستند. از آنجایی که در سال‌های اخیر، ورود کودکان ناشنوا به مدارس عادی افزایش یافته و بیشتر مدارس تاکنون با این گونه کودکان، مواجه نبوده‌اند، بنابراین کمبود روش‌های مناسب آموزشی بسیار احساس می‌گردد.

گوش کردن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن مهارت‌های زبانی هستند که بین آنها ارتباط کامل وجود دارد. گوش دادن اولین مهارت زبانی است که فرد در جریان رشد خود فرا می‌گیرد

ارزیابی ۳۰ کودک شنوا و ۲۴ کودک ناشنوا توسط پارالت^{۲۱} و ویلیامز^{۲۲} (۲۰۰۹)، نشان داد که کودکان ناشنوا انگیزه بالایی را در خواندن نشان می‌دهند، هر چند درک خواندن آنها کمتر از سطح پایه ششم است. اما تفاوت معناداری در مقدار خواندن بین هر دو گروه یافت نشد و مشخص گردید که میزان مطالعه بیشترین تأثیر را در درک خواندن کودکان ناشنوا داشته و انگیزه درونی، بهترین مشوق مطالعه آنها است.

همچنین پژوهش‌های آلن^{۲۳} (۱۹۹۴)، نیلسن^{۲۴} (۲۰۰۱) و واترز^{۲۵} (۲۰۰۶) نیز نشان داد که میانگین سطح خواندن ناشنوایان در بیست سالگی معادل پایه‌های نخست ابتدایی است.

مقایسه نمرات درک خواندن در ۲۹ دانش آموز ناشنوا در مدارس راهنمایی توسط هاستن^{۲۶} و ایستر بروکز^{۲۷} (۲۰۰۷) نشان داد که مهارت دریافت زبان اشاره ارتباط نزدیکی با نمرات درک خواندن دارد.

مطالعات طولی توسط هاریس و بیچ (۱۹۹۸) بر روی گروهی از کودکان ناشنوا ۵ ساله و همتایان شنوای آنها انجام گرفت. قبل از شروع مطالعه، پیش‌آزمون خواندن

کلمات مترادف/متضاد^{۱۵}، جفت کلمات پژوهشگر ساخته^{۱۶} و آزمون درک جملات^{۱۷} (SCT) مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که مهارت درک خواندن در ناشنوایان پیش از سن زبان آموزی به طور قابل ملاحظه ای ضعیف‌تر از همتایان شنوای آنهاست. همچنین پژوهش نشان داد که ناشنوایان پیش از سن زبان آموزی که زبان اشاره را از دوران اولیه کودکی فرا گرفته‌اند، در مهارت درک خواندن پیشرفت بیشتری را نشان می‌دهند.

لوئز^{۱۸} و همکارانش (۲۰۰۶)، درک خواندن ۴۶۴ دانش آموز ناشنوا و مهارت تشخیص کلمات^{۱۹} را در ۵۰۴ دانش آموز ناشنوا ۲۰-۶ ساله مورد ارزیابی قرار دادند، نتایج نشان داد که نمره درک خواندن دانش آموزان ناشنوا، معادل با کودکان شنوا در سطوح اولیه ابتدایی است. همچنین نمره شناخت کلمات در کودکان ناشنوا تقریباً معادل با کودکان شنواست. هر چند به نظر می‌رسد که مهارت درک خواندن و شناخت کلمات با هم مرتبطند اما این ارتباط به تنهایی توجیه کننده مشکل درک خواندن کودکان ناشنوا نیست و عوامل دیگری برای توجیه این ضعف وجود دارد.

همچنین پژوهش دیگر لوئز و همکارانش (۲۰۰۷)، بر روی ۷۲ کودک ناشنوا و ۹۹ کودک شنوای ۱۵-۷ ساله نشان داد که با افزایش سن، نمره درک خواندن در هر دو گروه افزایش یافت، اما فقط در افراد شنوا، با افزایش سن، سرعت درک خواندن روند صعودی داشت. در هر دو گروه، مدت زمان خواندن در کلماتی که از طریق دستورات زبان شناسی آموخته شده‌اند، نسبت به کلمات مفهومی بیشتر است. اگرچه نمره درک خواندن در کودکان ناشنوا در هر دو حالت کمتر از همتایان شنوا است اما در هر دو گروه، در موضوعات آموخته شده به صورت زبان شناسی کمتر است.

گارم^{۲۰} (۲۰۰۹)، سواد خواندن را در مدارس عادی که شامل یک یا چند کودک کم شنوای شدید است بررسی

خواندن در کودکان نشان داد که روش آموزش معکوس^{۳۲} بیشترین تاثیر را بر مهارت درک خواندن دارد. مطابق پژوهش کلی و گاستاد^{۳۳} (۲۰۰۷)، بین مهارت-های زبانی، سطح درجه خواندن و مهارت‌های ریاضی، ارتباط همسویی وجود دارد. دانشجویان ناشنوایی که مهارت‌های بیشتری در درک مطلب و فرایندهای زبانی داشتند، در سطوح مشکل ریاضی و نیز انجام عملیاتی که مستلزم حل مساله و استنتاج بود عملکرد بهتری نشان دادند.

از آنجایی که خواندن یکی از مهمترین توانایی‌های اکتسابی دانش آموزان در مدرسه بوده و نقش زیادی در رشد فردی و شخصیتی و نیز شرکت افراد در جامعه دارد و با توجه به این که برای افراد شنوا و ناشنوا کتب درسی یکسانی تدریس می‌شود و هزینه‌های هنگفتی صرف آموزش و توان بخشی کودکان ناشنوا می‌گردد، لزوم ارزیابی آن و شناخت نقاط قوت و ضعف دانش آموزان بخصوص ناشنوایان ضروری است و از طریق آن می‌توان برای اصلاح روش‌های آموزشی و یا محتوای کتاب‌های درسی تلاش کرد.

اجرا و هر دو گروه از لحاظ ضریب هوشی با یکدیگر هماهنگ شدند. در اولین سال مدرسه، کودکان ناشنوا از لحاظ پیشرفت خواندن با همتایان شنوای خود تفاوت بسیاری داشتند و این مهارت در ناشنوایان با مهارت کاربرد زبان شفاهی، درک گفتار و آگاهی قافیه و زبان اشاره ارتباط بسیاری داشت. درک خواندن در کودکانی که از زبان اشاره استفاده می‌کردند بالاتر گزارش شده است.

پژوهش‌های انجام شده توسط مدو و می‌بری (۲۰۰۱)، نیز موید این نکته است که ناشنوایانی که در استفاده از زبان اشاره مهارت بیشتری دارند، در زمینه درک خواندن نیز نمرات بالاتری بدست می‌آورند.

پیتیر^{۲۸} و پاول^{۲۹} (۲۰۰۱)، تاثیر نگرش والدین به خواندن را بر میزان مهارت درک خواندن ۶۹ کودک هلندی بررسی کردند. نتایج نشان داد که نگرش مثبت عاطفی، اجتماعی و راهنمایی والدین در زمینه خواندن، در افزایش نمره درک خواندن موثر است. مطالعه یاسر^{۳۰} و هیلاوانی^{۳۱} (۲۰۰۲) در امارات متحده عربی و اسپورر (۲۰۰۹) بر روی تاثیر روش‌های آموزشی بر مهارت درک

زیر نویس‌ها:

1. Alpiner & Mearthy
2. Tye.Murray
3. Phonological Awareness
4. Jacobson&Lundberg
5. Peeters
6. Bradly
7. Brayant
8. Levy
9. Vernon
10. Galludet
11. Stanford Achievement Test – Ninth Edition
12. Kyle
13. Miller
14. Prelingually Deaf
15. Same / Diffrence Categration
16. Formationally Manipulated Word
17. Sentence comprehension Test
18. Loes
19. Word Identification
20. Garm
21. Parault
22. Williams
23. Allen
24. Nielsen
25. Wauters
26. Huston
27. Easterbrooks
28. Peter
29. Paul
30. Yasser
31. Hillawani
32. Reciprocal teaching
33. Gustad

منابع:

۱. حسن‌زاده، سعید (۱۳۸۸). روان‌شناسی و آموزش کودکان ناشنوا. تهران: انتشارات سمت.
۲. زندی، بهمن (۱۳۸۶). روش تدریس زبان فارسی در دوره دبستان. تهران: انتشارات سمت.
۳. فیروزبخت، محسن و همکاران. (۱۳۸۶). بررسی شیوع کم‌شنوایی در مراکز استان‌های کشور. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، ۵ (۴): ۹-۱.
۴. کاکاجویاری، علی اصغر و همکاران. (۱۳۸۸). مقایسه سواد خواندن در دانش آموزان آسیب دیده شنوایی و دانش آموزان با شنوایی هنجار. مجله شنوایی شناسی، دوره ۱۹، شماره ۱، ۳۰-۲۳.
۵. موللی، گیتا. (۱۳۸۸). انطباق و آماده سازی گفتار نشانه‌ای با بررسی اثربخشی آن بر ادراک گفتار کودکان دبستانی با آسیب شنوایی در شهر تهران.
6. Alpiner, I.G., Mearthy, P.A. (2000). *Rehabilitative Audiology: Children and Adults*, 3d edition, Lipponcott, Williams & Wilkins.
7. Easterbrooks, S., Huston, S. (2007). The signed reading fluency of students who are deaf /hard of hearing. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 13, 37-54.
8. Garm, N. (2009). Literacy and the Deaf Child in the Inclusive School. *European Educational Research Association*.
9. Harris, M., Beech, J. (1998). Implicit phonological Awareness and Early Reading Development in Prelingually Deaf Children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, (9), 205-216.
10. Jacobsn, C., Lundberg, I. (2000). Early prediction of Individual growth in Reading. *Reading and writing: An Interdisciplinary Journal*, 13, 273-296.
11. Kelly R.R., Gustad M G. (2007). Deaf college students mathematical skill relative to morphological knowledge, reading level, and language proficiency. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 12, 25-37.
12. Kyle, F.E. (2005). *Concurrent Correlates and Predictors of Reading and Spelling Achievement in Deaf and Hard of Hearing School Children*. University of combridge, 184 Hills Rood.
13. Loes, N.W., Agnes E.J.M., Wim H.J. (2007). Mode of acquisition as a factor in childrens reading comprehension. *Journal of deaf studies and deaf education*, 26, 175-192.
14. Levy, b., Gong, Z., Hessels, S. (2006). Understanding print: Early reading development and the contributions of home literacy experiences. *Experimental child psycholo*, 93, 63-93.
15. Meadow, S., Mayberry, R. (2001). How Do profoundly Deaf children learn to Read. *Learning Disabilities Research & Practice*, 16, 222-229.
16. Miller, P. (2006). What the Visual Word Recognition skills of Prelingually Deafened Readers Tell About Their Reading Comprehension Problems. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, Vol 18, N2.
17. Miller, P. (2001). Communication Mode and the Information Progress Capacity of Heabrew Readers with Prelingually Acquired Deafness. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, Vol. 13, No.1.
18. Nielsen, D.C. (2001). The Benefit of Assessment – Based Language and Reading. Instruction: Perspectives from a case study. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 7, 149-186.
19. Parault, S.J., Williams, H. (2009). Reading Motivation, Reading Amount, and Text Comprehension in Deaf and Hearing Adults. *Journal of Deaf studies and Deaf Education*, 12, 345-490.
20. Peeters, M., Verhoeven, L., Moor, J., Balkom, H., Leeuwe, y. (2009). Home literacy predictors of Early

- Reading Development in children with cerebral palsy. *Research in Developmental Disabilities*, 30,445-461.
21. Peter F., Paul P.M.(2001). Lasting effects of home literacy on reading achievement in school. *Journal of School Psychology*, 389-414
22. Sporer, N., Brunsteing, J.C., Kieschke, ulf. (2009). Improving student's Reading Comprehension Skills: Effects of Strategy Instruction and Reciprocal Teaching. *Journal of Learning and Instruction*, 19, 272-286.
23. Tye – Murray, N.(2004). *Foundations of Aural Rehabilitation*. 2rd Edition, Washington university, st. louis.
24. Vernon, M.C. (2006). Fifty years of Research on The Intellegence of Deaf and Hard of Hearing children: A Review of literature and Discussion of Implication. *Journal of Deaf Student and Deaf Education*, 3, 225-231.
25. Wauters, L.N., Wim, H.J., Van Bon., Agnes, E.J.M. Tellings. (2006). Reading Comprehension of Dutch Deaf children. *Journal of Reading and writing*, 19, 49-76
26. Yasser, A., Hillawani, A L.(2002). Clinical examination of three methods of reading comprehension to deaf and hard of hearing student from research to classroom applications. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16, 146-156.
27. [Http://Pr.galludet.edu/dir](http://Pr.galludet.edu/dir)

Abstract

A Study of reading Comprehension in deaf students

Language learning and reading skills are Base of all learnings . Proficiency in reading literacy, either through speaking and hearing, and both through reading and writing, will improve with the signs and symptoms of language. Basis of these skills form in childhood, and in the first codified and verbal actions. reading and writing are one of the fields in which deaf children face to significant troubles , because there is a direct relationship between reading ability and comprehension and hearing loss level . This paper study the patterns of reading and causes related to Reading perception problems among Deaf students.